

ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΑ ΣΗΜΕΙΑ ΣΤΙΞΗΣ

Επιμέλεια: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΗΣ

1. Να αιτιολογήσετε τη χρήση του ερωτηματικού:

α. Είναι δυνατόν όμως η έλλειψη οικολογικής ευαισθησίας, που συχνά παρατηρείται στις μέρες μας, να συμβάλλει στη διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος;

β. Υπάρχουν αθλητές που πιστεύουν ότι η χρήση αναβολικών είναι μονόδρομος (;) για υψηλές επιδόσεις.

2. Να αιτιολογήσετε τη χρήση των εισαγωγικών:

α. Ενώ πολλές χώρες του πλανήτη δεν έχουν πρόσβαση σε στοιχειώδη αγαθά, οι «αναπτυγμένες» δαπανούν τεράστια ποσά για την εξέλιξη της στρατιωτικής και της διαστημικής τεχνολογίας τους.

β. Εξακολουθεί να επικρατεί η αντίληψη σε μια μερίδα της κοινής γνώμης ότι η πνευματική εργασία είναι «ανώτερη» της χειρωνακτικής.

γ. Είναι αδιαμφισβήτητη αλήθεια πως «ό,τι σπείρεις θα θερίσεις».

δ. Ο Διονύσιος Σολωμός έγραψε: «Πάντα ανοιχτά, πάντα άγρυπνα τα μάτια της ψυχής μου».

ε. Σύμφωνα με την εφημερίδα «Το Βήμα» μια νέα ιατρική ανακάλυψη σχετικά με τις καρδιοπάθειες θα ανακοινωθεί σύντομα.

3. Να αιτιολογήσετε τη χρήση της παρένθεσης:

Ο Μοντεσκιέ διακήρυξε τη διάκριση των εξουσιών (νομοθετικής, εκτελεστικής και δικαστικής).

4. Να αιτιολογήσετε τη χρήση του θαυμαστικού:

Οι εξελίξεις στον τομέα της ηλεκτρονικής είναι τόσο γρήγορες, ώστε η σημερινή τεχνολογία σε ελάχιστο χρονικό διάστημα θα θεωρείται απαρχαιωμένη!

5. Να αιτιολογήσετε τη χρήση των αποσιωπητικών:

α. Στις μεγαλουπόλεις ο σύγχρονος άνθρωπος εξασφάλισε πληθώρα ανέσεων αλλά... ξέχασε το φυσικό περιβάλλον.

β. Θεωρεί λοιπόν ο μαζοποιημένος άνθρωπος ότι οι απόψεις του είναι δικές του και πως δεν επηρεάζεται από κανένα...

6. Να αιτιολογήσετε τη χρήση των εισαγωγικών στις παρακάτω περιπτώσεις:

«Πληροφοριακή Βόμβα»

«Τι να το κάνω εγώ το εμβόλιο για το Αλτσχάιμερ, όταν τα παιδιά της Αφρικής δεν έχουν ούτε ασπιρίνη για τον πυρετό;» «Πληροφοριακό άγχος»

ΚΕΙΜΕΝΟ

[..] Σ' αυτόν τον υπαρκτό εκδημοκρατισμό της γνώσης ορθώνονται τρεις γκρίνιες. Η μία είναι η άρνηση της τεχνολογίας, εξαιτίας των πιθανών κινδύνων που έχει η ανάπτυξή της. Ο Πολ Βιρίλιο, για παράδειγμα, έγραψε την «Πληροφοριακή Βόμβα». Είναι σίγουρος ότι η κοινωνία της γνώσης ενέχει κινδύνους, αλλά άγνωστους. Δεν τους ξέρει, αλλά...υπάρχουν. Η δεύτερη γκρίνια έχει να κάνει με τα «παιδάκια της Αφρικής». Το ακούμε για κάθε νέα τεχνολογία: «Τι να το κάνω εγώ το εμβόλιο για το Αλτσχάιμερ, όταν τα παιδιά της Αφρικής δεν έχουν ούτε ασπιρίνη για τον πυρετό;». Το επιχείρημα έχει εν μέρει λογική. [..]

[..] Η κοινότητα χρειάζεται την κοινή εμπειρία για να είναι κοινότητα. Από την άλλη, όλη αυτή η πληθώρα διαθέσιμων πληροφοριών μετατρέπεται σε άγχος. «Πληροφοριακό άγχος» το ονομάζουν κάποιοι ψυχολόγοι.

Πάσχος Μανδραβέλης. Από τον ημερήσιο τύπο (διασκευή)

(απόσπασμα από το κείμενο του θέματος των ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΩΝ ΓΕΛ 2011)

7. Να αιτιολογήσετε τη χρήση του ερωτηματικού («Είναι άραγε περιέργεια, κατακτητική διάθεση ή απλώς ένα διανοητικό παιχνίδι;») καθώς και της διπλής παύλας («– όσο και αν αντιτίθεται στις ενδόμυχες επιθυμίες μας –») που υπάρχουν στην πρώτη παράγραφο του κειμένου.

ΚΕΙΜΕΝΟ

Τη ζωή στη Γη ο άνθρωπος ελάχιστα την σέβεται, η ζωή όμως σε άλλους κόσμους διεγείρει το ενδιαφέρον και τη φαντασία του. Είναι άραγε περιέργεια, κατακτητική διάθεση ή απλώς ένα διανοητικό παιχνίδι; Ίσως όλα μαζί, ταυτόχρονα όμως κι ένα βαθύ αίσθημα μοναξιάς. Άλλωστε τη ζωή του εδώ ο άνθρωπος την έχει καταστήσει πιεστική και ανούσια. Περιμένει λοιπόν ένα χέρι βοήθειας και παρηγοριάς από τους πλανήτες και τα μακρινά άστρα. Ακόμη όμως και αν δεχθούμε με αισιοδοξία ότι η ζωή δεν ανθίζει μόνον στη Γη, αλλά ότι αφθονεί στο Σύμπαν, ένας άλλος καθοριστικός παράγοντας ορθώνεται. Είναι ανάγκη να συνειδητοποιηθεί –όσο και αν αντιτίθεται στις ενδόμυχες επιθυμίες μας– ότι με τη ζωή αυτή η επικοινωνία εμφανίζεται, για το ορατό τουλάχιστον μέλλον, ανέφικτη.

Γιώργος Γραμματικάκης, *Ένας Αστρολάβος του Ουρανού και της Ζωής*. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2013. 2η έκδοση (Διασκευή).

8. α) Να αιτιολογήσετε τη χρήση των εισαγωγικών στις παρακάτω περιπτώσεις του κειμένου:

α) *«αυτός είναι μεγάλος ανθρωπιστής»*

β) *«Ερυθρού Σταυρού»*

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η «ανθρωπιά» είναι μια λέξη του καιρού μας, ένας όρος κοινόχρηστος, ένα νόμισμα που κυκλοφορεί σ' όλα τα χέρια, γιατί συμβαίνει η ανταλλακτική του αξία να είναι πολύ μεγάλη. Και με την «ανθρωπιά» εννοούμε, φυσικά, τη συμπόνια, τη συμμετοχή, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, στο πάθος του γείτονα. Και όχι μόνο του γείτονα. Του κάθε ανθρώπου. Άλλοτε χρησιμοποιούσαν τον όρο «ανθρωπισμός». Έλεγαν: «αυτός είναι μεγάλος ανθρωπιστής» και με τούτο εσήμαιναν μια προσωπικότητα που ξοδεύταν ολόκληρη για να κάμει το καλό. Ο Ντυνάν, για παράδειγμα, ο ιδρυτής του «Ερυθρού Σταυρού», υπήρξε ένας τέτοιος ανθρωπιστής. Πέρα απ' ό,τι θα μπορούσε να ενδιαφέρει αποκλειστικά το άτομό του, εσυλλογίσθηκε τους ανθρώπους που έπασχαν, έξω από διάκριση φυλής και θρησκείας, «εν πολέμω και εν ειρήνη».

Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, *Ο Σύγχρονος Άνθρωπος*
(ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΓΕΛ 2014)

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1α. Το ερωτηματικό εκφράζει την έντονη απορία του συγγραφέα και υπογραμμίζει με ειρωνική διάθεση την αυτονόητη αρνητική απάντηση. **1β.** Το ερωτηματικό εκφράζει αποδοκιμασία, αμφισβήτηση, ειρωνεία. **2α.** Τα εισαγωγικά προσδίδουν στο νόημα της λέξης ειρωνικό τόνο και διάθεση αμφισβήτησης. **2β.** Αμφισβήτηση. **2γ.** Παροιμία. **2δ.** Περικλείονται αυτούσια τα λόγια κάποιου. **2ε.** Τίτλος εφημερίδας. **3.** Η παρένθεση λειτουργεί διευκρινιστικά, επεξηγηματικά. **4.** Το θαυμαστικό εκφράζει τα αισθήματα έκπληξης και θαυμασμού που νιώθει ο ομιλητής για την ταχύτητα των αλλαγών που συντελούνται. **5α.** Ειρωνεία, αποδοκιμασία. **5β.** Ειρωνεία, αμφισβήτηση. **6.** «Πληροφοριακή Βόμβα»: τίτλος βιβλίου, «Τι να το κάνω ... πυρετό;»: αυτούσια μεταφορά λόγων (ευθύς λόγος), «Πληροφοριακό άγχος»: έμφαση, χρήση όρου με ειδική σημασία, μεταφορική χρήση της γλώσσας. **7.** Ο συγγραφέας με τη χρήση του ερωτηματικού επιδιώκει να δώσει έμφαση στους προβληματισμούς του και παράλληλα να προβληματίσει με τα ζητήματα που θέτει τους αναγνώστες του. Επιπλέον, προσδίδει σαφήνεια, αμεσότητα και παραστατικότητα στο λόγο του, με σκοπό να αφυπνίσει το αναγνωστικό κοινό. Το ερώτημα είναι δυνατόν να εκληφθεί και ως ρητορικό, αφού ο διαφαινόμενος σκοπός είναι ο προβληματισμός και η ευαισθητοποίηση των αναγνωστών. Η διπλή παύλα χρησιμοποιείται παρενθετικά και συμπληρωματικά και καταδεικνύει την πρόθεση του συγγραφέα να εκθέσει ένα σχόλιο που ο ίδιος θεωρεί απαραίτητο. **8.** α) Αυτούσια μεταφορά των λόγων κάποιου, β) Τίτλος ή όνομα Ιδρύματος ή Οργανισμού.